

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. liepos 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Artūro Driuko ir Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Ignitis grupės paslaugų centras“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 11 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „InnoForce“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Ignitis grupės paslaugų centras“ dėl perkančiosios organizacijos sprendimo panaikinimo bei įpareigojimo atlikti veiksmus, tretieji asmenys, nepareišiantys savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „CGI Lithuania“ ir Latvijos Respublikoje registruota įmonė „SIA Clarity Labs“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių viešojo pirkimo procedūrų nutraukimo pagrindus, kai tokį sprendimą priima perkančioji organizacija, ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įsiteisėjusio teismo sprendimo, kuriuo panaikintas perkančiosios organizacijos sprendimas atmesti tiekėjo pasiūlymą, *res judicata* (galutinis teismo sprendimas) ir prejudicinę galią byloje, kurioje ginčijamas perkančiosios organizacijos sprendimas nutraukti to paties viešojo pirkimo procedūras, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „InnoForce“ prašė panaikinti atsakovės UAB „Ignitis grupės paslaugų centras“ (toliau – ir Perkančioji organizacija) 2022 m. gruodžio 5 d. sprendimą nutraukti viešojo pirkimo Nr. 517219 „(2020-GSC-306) Sąskaitų (Billing“) sistema, jos diegimo, palaikymo, aptarnavimo ir vystymo paslaugos“ (toliau – ir Pirkimas) procedūras ir įpareigoti atsakovę tęsti Pirkimo procedūras.
3. Ieškovė nurodė, kad dalyvavo Pirkime ir pateikė pasiūlymą. Atsakovė 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimu atmetė ieškovės pasiūlymą dėl neatitikties Pirkimo sąlygų reikalavimams. Ieškovė dėl šio sprendimo pateikė pretenziją, o atsakovei jos netenkinus, kreipėsi į teismą su ieškiniu. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 panaikino atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo ir įpareigojo atsakovę toliau tęsti Pirkimo procedūras bei iš naujo įvertinti pasiūlymus. Atsakovė 2022 m. gruodžio 5 d. raštu informavo ieškovę apie priimtą sprendimą nutraukti Pirkimo procedūras (toliau – ir Sprendimas).
4. Ieškovės teigimu, atsakovė neleistinai plačiai taikė Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 29 straipsnio 3 dalį, nustatančią pradėtų pirkimo procedūrų nutraukimo teisę (pareigą); Sprendimas pažeidžia prejudicinę galią turinčią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, tiekėjų nediskriminavimo ir skaidrumo principus (VPI 17 straipsnio 1 dalis), sąžiningos konkurencijos užtikrinimo principą (VPI 17 straipsnio 3 dalis). Lietuvos Aukščiausiajam Teismui konstatavus, jog Sutarties vykdymo planas neturėjo būti vertinamas pasiūlymų vertinimo metu, ir įpareigojus atsakovę tęsti Pirkimo procedūras bei grįžti į pasiūlymų vertinimą, atsakovė privalėjo atlikti pasiūlymų vertinimą pagal pasiūlymų ekonominio naudingumo vertinimo metodiką, nevertindama Sutarties vykdymo plano aprašymo turinio. Atsakovė ne tik to nepadarė, bet priešingai – nutarė nutraukti Pirkimą tam nesant teisėto pagrindo. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis ir jos motyvai nėra ir negali būti laikomi teisėtu pagrindu nutraukti Pirkimą; po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties nepasikeitė nei Pirkimo sąlygų apimtis, nei turinys, nei atsakovės galimybės įvertinti galutinius tiekėjų pasiūlymus, nevertinant Sutarties vykdymo plano.
5. Atsakovė UAB „Ignitis grupės paslaugų centras“ su ieškiniu nesutiko. Nurodė, kad pakartotinai vertindama tiekėjų pasiūlymus pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje išdėstytus argumentus bei Pirkimo sąlygose nustatytus reikalavimus, nustatė, jog Pirkimo nėra galimybės užbaigti kitaip (t. y. išrenkant laimėtoją ir su juo pasirašant viešojo pirkimo sutartį), nei nutraukiant Pirkimo procedūras. Prejudiciniu faktu, nustatytu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje, laikytinas tik atsakovės 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimo atmesti ieškovės pasiūlymą neteisėtumo konstatavimas, atsakovės sprendimas nepažeidžia nustatyto prejudicinio fakto. Atsakovė visiškai įvykdė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje nustatytus įpareigojimus, t. y. grįžo į Pirkimo procedūras, iš naujo vertino tiekėjų pasiūlymus, tačiau susidūrė su realiomis ir objektyviomis kliūtimis užbaigti Pirkimo procedūras išrenkant konkretų laimėtoją, nes tai neišvengiamai lėmtų viešųjų pirkimų principų pažeidimą ir tiekėjų konkurencijos iškraipymą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Šiaulių apygardos teismas 2023 m. vasario 28 d. sprendimu ieškinį atmetė.

7. Teismas nustatė, kad UAB „Ignitis grupės paslaugų centras“ vykdė tarptautinį viešąjį pirkimą Nr.517219 „(2020-GSC-306) Sąskaitybės („Billing“) sistema, jos diegimo, palaikymo, aptarnavimo ir vystymo paslaugos“. Pirkimas buvo vykdomas konkurencinio dialogo būdu, vadovaujantis VPĮ 63, 67–70 straipsnių nuostatomis. Ieškovė UAB „ImmoForce“, veikdama jungtinės veiklos sutarties pagrindu su Latvijos įmone „SIA Clarity Lab“, pateikė pasiūlymą Pirkime. 2021 m. lapkričio 25 d. Perkančioji organizacija atmetė ieškovės galutinį pasiūlymą, patvirtino pasiūlymų eilę ir nustatė Pirkimo laimėtoją – UAB „CGI Lithuania“. Sprendimas atmeti ieškovės pasiūlymą buvo grindžiamas argumentais: 1) pateikta informacija dėl pasiūlymo paaikškinimo (patikslinimo) neįrodė siūlomo produkto atitikties nustatytam reikalavimui, įtvirtintam Sutarties vykdymo plano 3.2.3 punkte; 2) pasiūlyme nurodytų serverių – tipas „A“ ir tipas „B“ – procesorių parametrai neatitiko Techninės specifikacijos priede Nr. 3 „GPC Techninės Infrastruktūros Standartai“ nurodytų procesorių branduolių skaičiaus ir reikalaujamo „Base Frequency“ dažnio.
8. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, pradėtoje pagal ieškovės ieškinį atsakovei, nutarė panaikinti atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo bei įpareigojo atsakovę toliau tęsti Pirkimo procedūras ir iš naujo įvertinti pasiūlymus. Kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovės pasiūlymas negalėjo būti atmetas dėl Sutarties vykdymo plano aprašyme nurodytos informacijos neatitikties Pirkimo sąlygų reikalavimams, kadangi ieškovės parengtas Sutarties vykdymo planas pagal Pirkimo sąlygas apskritai neturėjo būti vertinamas pasiūlymų vertinimo etape (tai – Pirkimo sutarties vykdymo sąlyga).
9. 2022 m. lapkričio 22 d. Perkančioji organizacija grįžo į pasiūlymų vertinimo stadiją, panaikino 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimą dėl pasiūlymų eilės nustatymo, paprašė Pirkime galutinius pasiūlymus pateikusių tiekėjų pratešti galutinių pasiūlymų galiojimo terminus. Keturi tiekėjai pateikė sutikimus pratešti galutinių pasiūlymų galiojimo terminą. 2022 m. gruodžio 5 d. Perkančioji organizacija priėmė skundžiamą Sprendimą nutraukti Pirkimą. 2022 m. gruodžio 12 d. ieškovė pateikė atsakovei pretenziją „Dėl viešojo pirkimo Nr. 517219 nutraukimo“, šią atsakovė 2022 m. gruodžio 20 d. atmetė, nurodydama, kad: (1) jei tiekėjai iki galutinių pasiūlymų pateikimo momento būtų žinoję, jog Sutarties vykdymo planas nebus vertinamas, tiekėjai infrastruktūrą, tikėtina, būtų siūlę nemokamai arba ženkliai pigiau; (2) nevertinant Sutarties vykdymo plano, nėra galimybės palyginti tiekėjų pasiūlymų; (3) esant aiškiai aplinkybei, kad Sutarties vykdymo planas nebus vertinamas pasiūlymų vertinimo metu, galimai Pirkimu būtų susidomėjęs didesnis skaičius tiekėjų; (4) pakartotinis pasiūlymų vertinimas pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties išaiškinimus neapima daug duomenų turinio ir kainos (pasiūlymo formos lentelės 7.4 punktas; 7 priedas), todėl iš esmės keičia Pirkimo sąlygas, o tai reiškia, kad galimai Pirkime būtų dalyvavę daugiau tiekėjų; (5) pasiūlymų vertinimo kriterijus – siūlomos techninės įrangos įsigijimo kaina – nėra susijęs su Pirkimo objektu; (6) kai Pirkimo sąlygos pripažįstamos neteisėtomis, nė vienam iš tiekėjų negali būti pripažįstamas teisėtas interesas sudaryti sutartį.
10. Teismas konstatavo, kad Perkančiosios organizacijos Sprendimas nepažeidė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties prejudicinės ar *res judicata* galios, nes bendro pobūdžio įpareigojimas toliau tęsti Pirkimo procedūras savaime nedraudė atsakovei dėl objektyvių priežasčių šias procedūras nutraukti.
11. Spręsdamas dėl Perkančiosios organizacijos teisės nutraukti Pirkimo procedūras, teismas pripažino pagrįstais atsakovės argumentus, kad pagal paskelbtas Pirkimo sąlygas tapo nebeįmanoma pasiekti užsibrėžto tikslo įsigyti sąskaitybės sistemą, o Sprendimu siekiama užtikrinti šio poreikio (ir viešojo intereso) patenkinimą kaip įmanoma greičiau. Teismo vertinimu, atsakovės pateikti įrodymai bei argumentai pagrindžia, kad Sprendimą nulėmė objektyvios priežastys, dėl kurių nebeįmanoma toliau vykdyti Pirkimo procedūrų, nepaneigiant sąžiningos tiekėjų konkurencijos ir nepažeidžiant imperatyviųjų viešųjų pirkimų normų, pirmiausia viešųjų pirkimų principų. Teismas konstatavo, kad Perkančiosios organizacijos Sprendimas nutraukti Pirkimo procedūras yra teisėtas ir atitinkantis imperatyviasias VPĮ normas.
12. Pasisakydamas dėl Sutarties vykdymo plano vertinimo, teismas sutiko su atsakovės argumentais, kad Sutarties vykdymo planas pradinėje Pirkimo sąlygų versijoje (nurodytoje skelbime) buvo įtvirtintas kaip dokumentas, kuris bus vertinamas Pirkimo metu, jo pagrindu bus tikrinama tiekėjų pasiūlymų atitiktis ir priimamas sprendimas atmeti pasiūlymą, jei tiekėjo parengtame Sutarties vykdymo plane bus nustatyta trūkumų. Po kasacinio teismo nutarties priėmimo susiklostė situacija, dėl kurios iš esmės grįžtama į Pirkimo sąlygų rengimo stadiją, daroma įtaka tiekėjų varžymuisi ir viešojo pirkimo procedūrai bei jos esmei. Pirkimo sąlygose nustatyto Sutarties vykdymo plano negalint vertinti, Pirkimo objektas – paslaugos – būtų įsigyjamas visiškai kitokiu būdu, nei buvo nustatyta iš pradžių.
13. Teismas pažymėjo, kad Perkančioji organizacija negali nustatyti tokių pirkimo sąlygų ar jų taikyti tokiu būdu, kad tiekėjų pasiūlymai būtų vertinami pagal skirtingo turinio reikalavimus. Nagrinėjamu atveju būtent tai, kad vienodai vertinami tiekėjai, pateikę skirtingų parametru serverius, lemia lygiateisiškumo principo pažeidimą. Jei Pirkimo sąlygose būtų iš anksto nurodyta, kad Sutarties vykdymo planas nebus vertinamas, o pasiūlymo laimėtojo pasirinkimui neturės įtakos tiekėjų pasiūlymo formos 1 lentelės 7 pozicija (sąnaudų, susijusių su diegiamos sistemos infrastruktūra), tai vienareikšmiškai būtų lėmę didesnę tiekėjų konkurenciją (dėl reikalingo mažesnio įsitraukimo, resursų kiekio Pirkimo metu).
14. Teismas pripažino pagrįstais atsakovės argumentus, kad pakartotinis pasiūlymų vertinimas pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartyje pateiktus išaiškinimus turėtų neapimti daug reikšmingų pirminių duomenų tiek turinio (Sutarties vykdymo planas), tiek kainos (pasiūlymo formos lentelės 7 punktas) atžvilgiu, visi pasiūlymus pateikę tiekėjai neišvengiamai atsiduria geresnėje padėtyje už Pirkime nedalyvavusius tiekėjus; kad šiuo atveju aktualūs Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje dėl viešojo pirkimo sąlygų keitimo (BORTA kriterijai) pateikti išaiškinimai, jog kai viešojo pirkimo nuostatos pakeitimu atitinkamų reikalavimų atsakoma apskritai ar atitiktis jiems palengvinama, *de jure* (teisiskai) laikytina, kad toks viešojo pirkimo sąlygos pakeitimas gali pritraukti naujų dalyvių, kurių dalyvavimas dėl pradinės konkurso nuostatos redakcijos buvo apribotas (Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ESTT) 2021 m. liepos 8 d. sprendimas byloje C-295/20).
15. Teismas nurodė, kad konstatavus, jog Sutarties vykdymo planas, pateikiamas kartu su pasiūlymu, yra sutarties vykdymo sąlyga, galima spręsti apie Pirkimo objekto pasikeitimą. Objekto apimtį pasikeitimą buvo pagrindas nutraukti Pirkimo procedūras. Teismas padarė išvadą, kad Sprendimas atitinka viešųjų pirkimų principus, įskaitant lygiateisiškumą, ir garantuoja sąžiningą tiekėjų konkurenciją; atsakovė teisėtai ir pagrįstai nutraukė Pirkimo procedūras.
16. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2023 m. gegužės 11 d. sprendimu panaikino Šiaulių apygardos teismo 2023 m. vasario 28 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškinį patenkino, atsakovės 2022 m. gruodžio 5 d. sprendimą nutraukti viešojo pirkimo Nr. 517219 „(2020-GSC-306) Sąskaitybės („Billing“) sistema, jos diegimo, palaikymo, aptarnavimo ir vystymo paslaugos“ procedūras pripažino neteisėtu; priteisė ieškovei iš atsakovės 13 206,05 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, atlyginimą; 2023 m. gegužės 16 d. papildomu sprendimu priteisė iš atsakovės 8534 Eur žyminio mokesčio ieškovės naudai.
17. Teisėjų kolegija nurodė, kad kasacinis teismas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi nepripažino Pirkimo sąlygų neteisėtomis, Pirkimo sąlygų ir Pirkimo objekto turinys bei apimtį po šios nutarties priėmimo nepakito. Teisėjų kolegijos vertinimu, vien ta aplinkybė, kad kasacinis teismas atsakovės parengtas Pirkimo sąlygas išaiškino nepalankiai atsakovei, negali būti laikoma objektyviai nenumatyta aplinkybe. Atsakovė neįrodė, kad tolesnis pasiūlymų vertinimas pažeis lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principus, įtvirtintus VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje.
18. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad dalis atsakovės Sprendimo dėl Pirkimo nutraukimo grindžiama prielaidomis: „Sutarties vykdymo plane tiekėjų nurodomos aplinkybės galėjo turėti įtakos jų pasiūlymų kainai“; „Sutarties vykdymo planas galėjo turėti įtakos tiekėjams rengiant pasiūlymus ir, konkrečiai, nustatant savo pasiūlymo kainą <...> Sutarties vykdymo planas tampa nebereikšmingas lyginant pasiūlymus, Pirkime pateiktų tiekėjų pasiūlymų nėra įmanoma tinkamai palyginti“; „<...> Sutarties vykdymo planas ir jo vertinimas būtent tiekėjų pasiūlymų pateikimo metu

(tai pasikeitė po nutarties priėmimo), taip pat galėjo turėti įtakos kitų tiekėjų apsisprendimui dalyvauti Pirkime“. Dėl šių priežasčių anot kolegijos, nėra pagrindo sutikti su skundžiamo teismo sprendimo išvada, kad atsakovė turėjo nutraukti Pirkimo procedūras, nes nustatė dėl viešųjų pirkimų pažeidimų kilusius nebeįstačius padarinius.

19. Teisėjų kolegija nurodė, kad Perkančioji organizacija galėjo palyginti tiekėjų pasiūlymus. Kasacinis teismas nekonstatavo, kad atsakovė negalėjo Pirkimo sąlygose prašyti tiekėjų pateikti preliminaras techninės įrangos kainas. Taigi, anot kolegijos, aplinkybė, kad techninio pobūdžio duomenys nėra aktualūs sprendžiant dėl tiekėjų pasiūlymų atitikties viešojo pirkimo sąlygoms, savaime nelemia išvados, jog tiekėjų pasiūlymai negalėjo būti palyginami kainos prasme. Teisėjų kolegijos vertinimu, reikalavimas pateikti Sutarties vykdymo planą, kuris kasacinio teismo pripažintas neįprastine technine specifikacija, taip pat pareiga atlyginti tiesioginius nuostolius, jeigu kitu pirkimu įsigyjant techninę įrangą bus nustatytas didesnis prekių ir paslaugų poreikis, neturėjo įtakos pasiūlymuose nurodytai kainai, taip pat ir tam, kad tiekėjai siūlytų techninę infrastruktūrą nemokamai arba žymiai pigiau.
20. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad tai, jog tiekėjai pasiūlymuose nurodė skirtingas techninės įrangos įsigijimo kainas, tik parodo, kad tiekėjai pasiūlė skirtingus sprendimus atsakovės poreikiams patenkinti, kuriems įgyvendinti reikalinga skirtinga techninė įranga, ir tai reiškia skirtingas įsigijimo sąnaudas kitame viešajame pirkime. Pirkimo sąlygose buvo įtvirtinta pareiga pateikti Sutarties vykdymo planą, todėl tai negalėjo turėti įtakos tiekėjų apsisprendimui dalyvauti Pirkime. Pirkimo sąlygose nebuvo nurodyta, kad Sutarties vykdymo planas bus vertinamas kaip techninės specifikacijos reikalavimas pasiūlymų vertinimo stadijoje ar jo pagrindu atmetami tiekėjų pasiūlymai. Nuo Pirkimo pradžios buvo žinoma, kad Sutarties vykdymo plano pagrindu bus rengiamas reglamentas, pagal kurį tiekėjas ir Perkančioji organizacija vykdys sutartinius įsipareigojimus.
21. Teisėjų kolegija taip pat nurodė, kad kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi atsakovė yra įpareigota tęsti Pirkimo procedūras ir iš naujo įvertinti pasiūlymus, tai reiškia, kad kasacinis teismas vertino, jog atsakovė gali tęsti Pirkimą. Dėl to kolegija atmetė kaip nepagrįstus atsakovės argumentus, kad ji neturėjo galimybės įvertinti Pirkime dalyvavusių tiekėjų pasiūlymų, nepažeisdama viešųjų pirkimų principų.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai, pareiškimas dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo

22. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2023 m. gegužės 11 d. sprendimą ir 2023 m. gegužės 16 d. papildomą sprendimą ir palikti galioti Šiaulių apygardos teismo 2023 m. vasario 28 d. sprendimą; priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

22.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 260, 263, 270 straipsnių, 327 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 331 straipsnio, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos (toliau – Konvencija) 6 straipsnio 1 dalies bei Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio 1 paragrafo nuostatas, nes sprendime nemotyavo, kodėl vertina kaip nepagrįstus atsakovės argumentus, nepasisakė dėl esminių šalių ginčo aspektų, todėl neatskleidė bylos esmės, neužtikrino atsakovės teisės į teisingą ir sąžiningą teismą.

22.2. Skundžiamame sprendime nepasisakyta dėl šalių nurodytos kasacinio teismo 2013 m. balandžio 12 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-247/2013, kurioje suformuluota taisyklė dėl teisminių ginčų kaip nenumatytos aplinkybės taikant VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą institutą. Apeliacinės instancijos teismas sprendime nukrypo nuo minėta nutartimi suformuotos kasacinio teismo praktikos, pagal kurią teismo procesų trukmė ir baigtis pripažįstama anksto nenumatyta aplinkybe. Skundžiamame sprendime netinkamai aiškinamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 turinys, neatsižvelgiama į tos bylos aplinkybes ir kontekstą. Minėtos bylos baigtis buvo nenumatyta, nes apeliacinės instancijos teismo procese ieškovė savo pasiūlymo atmetimą ginčijo nauju pagrindu. Perkančioji organizacija, priimdama Sprendimą, laikėsi pozicijos, kad po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties Pirkimo teisinė ir faktinė situacija iš esmės pasikeitė, nes pakartotinis pasiūlymų vertinimas turi būti atliekamas pagal visiškai kitokios apimtys ir turinio Pirkimo nuostatas. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai VPĮ 29 straipsnio 3 dalies taikymą susiejo su perkančiosios organizacijos atsakomybe parengti tinkamas viešojo pirkimo sąlygas (neigiamų padarinių rizikos kriterijus). Perkančiųjų organizacijų klaidos, jei jos nustatytos objektyviai, pavyzdžiui, konstatavus VPT, pripažinus teismui ir pan., gali būti kvalifikuojamos kaip nenumatytos aplinkybės.

22.3. Apeliacinės instancijos teismo sprendime netinkamai aiškinamas viešųjų pirkimų principų pažeidimo grėsmės nustatymo ir vertinimo modelis, sukuriamas pėmelįg aukštas įrodinėjimo standartas, kuris prieštarauja kasacinio teismo praktikoje suformuotiems BORTA kriterijams (Teisingumo Teismo 2017 m. balandžio 5 d. sprendimas byloje C-298/15; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-258-378/2017; 2017 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-279-690/2017), taip pat viešojo pirkimo sutarties keitimo ribojimams. Viešųjų pirkimų principų pažeidimas yra teisinis vertinimas, kuris pagrįstas tam tikrų tikimybių nustatymu ir įvertinimu. Vis dėlto tai nereiškia, kad pasinaudoti VPĮ 29 straipsnio 3 dalimi galima tik tokiu atveju, kai egzistuoja materialūs viešųjų pirkimų principų pažeidimo įrodymai, pavyzdžiui, teismo ar VPT sprendimas. Teismo vertinimas, kad dėl *de jure* ar *de facto* (faktiškai) pakeistos viešojo pirkimo sąlygos viešajame pirkime iš pat pradžių galimai būtų dalyvavę daugiau tiekėjų, nelaikytinas grįstu prielaidomis, kaip konstatavo apeliacinės instancijos teismas. Kasacinio teismo konstatuota, kad kai viešojo pirkimo nuostatos pakeitimui atitinkamų reikalavimų atsisakoma apskritai ar atitiktis jiems palengvinama, *de jure* laikytina, kad toks viešojo pirkimo sąlygos pakeitimas gali pritraukti naujų dalyvių, kurių dalyvavimas dėl pradinės konkurso nuostatos redakcijos buvo apribotas. Nagrinėjamu atveju Pirkimo sąlygų atsisakymą (netaikymą) suponavė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022. Be to, nagrinėjamu atveju susidariusios padėties nebeįmanoma ištaisyti, nes Pirkimo sąlygos jau paskelbtos, konkretūs tokio subjekto pateiktą pasiūlymą, o nauji tiekėjai negali dalyvauti Pirkimo procedūrose.

22.4. Apeliacinės instancijos teismas supaprastintai vertino situaciją, t. y. kad Perkančioji organizacija, pakartotinai atlikdama tiekėjų pasiūlymų vertinimą, tiesiog gali neatsižvelgti į atitinkamus duomenis (sutarties vykdymo planus ir įrangos kainas). Tai iš esmės atitiktų SANRESA taisyklę, pagal kurią viešojo pirkimo sąlygose galima nustatyti reikalavimus, aktualius sutarties vykdymo metu, bet jų negalima taikyti pirkimo procedūrų metu, ypač atmetant tiekėjų pasiūlymus (Teisingumo Teismo 2021 m. liepos 8 d. sprendimas byloje C-295/20; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-405-469/2021). Atsakovė byloje įrodinėjo, kad ši taisyklė nagrinėjamu atveju negali būti taikoma, nes ji buvo suformuluota visiškai kitokiomis aplinkybėmis. Apeliacinės instancijos teismas šiuo aspektu visiškai nepasisakė, taigi, nepaneigė, kad po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 iš esmės pasikeitė teisinė ir faktinė situacija vykdant Pirkimą, o tai daro įtaką visų dalyvių tarpusavio konkurencijos užtikrinimui, pažeidžia visų potencialių tiekėjų lygiateisiškumą, galiausiai verčia Perkančiąją organizaciją *de facto* atlikti pasiūlymų vertinimą taip, kaip *de jure* nebuvo suplanuota.

22.5. Apeliacinės instancijos teismo sprendimu nukrypta nuo kasacinio teismo praktikos dėl perkančiųjų organizacijų ir peržiūros institucijų (teismų) kompetencijos pasidalijimo. Jei viešajame pirkime buvo inicijuota peržiūros procedūra (užvesta byla), perkančiųjų organizacijų kompetencija pakartotinėse pirkimo procedūrose nėra mažesnės apimtys lyginant su atvejais, kai prieš pirkimo procedūrų nutraukimą nebuvo nagrinėtas tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų ginčas. Vienintelė papildoma sąlyga, ribojanti perkančiųjų organizacijų diskreciją pakartotinėse pirkimo procedūrose, – nepažeisti teismo sprendimo *res judicata* galios. Nagrinėjamu atveju tokio draudimo atsakovė nepažeidė, nes ankstesnėje byloje buvo sprendžiamas klausimas tik dėl ieškovės pasiūlymo atitikties Pirkimo sąlygoms ir šių kvalifikavimo, o šioje byloje nagrinėjamas Sprendimo teisėtumas nepaneigia kasacinio teismo argumentų, nurodytų Lietuvos Aukščiausiojo

Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022. Toje byloje kasacinis teismas nevertino, ar Pirkimo procedūros gali būti tęsiamos.

23. Trečiasis asmuo UAB „CGI Lithuania“ prisidėjimu prie kasacinio skundo prašo atsakovės kasacinį skundą patenkinti; priteisti iš ieškovės trečiojo asmens UAB „CGI Lithuania“ patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
24. Ieškovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atsakovės kasacinį skundą atmesti; priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 24.1. Apeliacinės instancijos teismas atskleidė bylos esmę ir pasisakė dėl visų esminių šalių ginčo aspektų, be kita ko, dėl Sutarties vykdymo plano, kuris, kaip teigia atsakovė kasaciniame skunde, yra vienas svarbiausių ginčo aspektų. Pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir suformuotą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, teismas neprivalo atsakyti į kiekvieną šalių argumentą.
- 24.2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 nėra ir negali būti laikoma nenuspėjama, objektyvia aplinkybe bei teisėtu pagrindu nutraukti Pirkimą, nes: (i) šia nutartimi kasacinis teismas išsprendė konkretų ieškovės teisių pažeidimą, t. y. pripažino, kad atsakovė netinkamai taikė savo Pirkimo sąlygas ir neteisėtai atmetė ieškovės pasiūlymą, todėl įpareigojo atsakovę tęsti Pirkimo procedūras. Kitaip tariant, po minėtos nutarties niekas nepasikeitė, išskyrus tai, kad ieškovės pasiūlymas iš neatitinkančio tapo atitinkantis; (ii) pagal suformuotą teismų praktiką, tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų ginčai nėra neprognozuojama ir iš anksto nenumatyta aplinkybė; minėta kasacinio teismo nutartis nėra ir negali būti laikoma nenuspėjama aplinkybe VPI 29 straipsnio 3 dalies kontekste, nes atsakovė netinkamai taikė savo pačios parengtas Pirkimo sąlygas; (iii) po minėtos nutarties nei teisinė, nei faktinė situacija nepasikeitė, nes Pirkimo sąlygos nebuvo pripažintos neteisėtomis; nei Pirkimo sąlygų, nei Pirkimo objekto turinys bei apimtis nepakito; atsakovė ne tik galėjo, bet ir privalėjo atlikti pasiūlymų vertinimą, nevertindama Sutarties vykdymo plano turinio, kuris sutarties vykdymo analizės etape pasikeis, ir tam nebuvo jokių kliūčių.
- 24.3. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad nėra teisinio ir faktinio pagrindo pripažinti atsakovės Sprendimą dėl Pirkimo nutraukimo teisėtu ir pagrįstu vadovaujantis VPI 29 straipsnio 3 dalimi dėl šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų principų pažeidimo, nes tiekėjų pasiūlymai galėjo būti palyginami kainos prasme. Atsakovės kasaciniame skunde pateikti argumentai, susiję su BORTA kriterijų taikymu ir SANRESA taisykle, sprendžiant Pirkimo nutraukimo teisėtumo klausimą, yra nesusiję su ginčo bylos objektu, nes (i) šioje byloje nagrinėjamas klausimas dėl atsakovės sprendimo nutraukti Pirkimą teisėtumo, o ne Pirkimo sąlygų keitimo; (ii) apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime apskritai nepasisakė dėl SANRESA taisyklės taikymo šioje byloje, todėl atsakovės prieštaringi argumentai taip pat yra teisiškai nereikšmingi, nes nesusiję nei su nagrinėjama byla, nei su skundžiamu sprendimo motyvais.
- 24.4. Apeliacinės instancijos teismas neiškreipė perkančiųjų organizacijų ir teismų kompetencijų pasidalijimo pusiausvyros, t. y. pats neatliko pasiūlymų vertinimo ir nepriėmė kitų sprendimų, priskirtinų perkančiųjų organizacijų kompetencijai, vykdant viešuosius pirkimus. Apeliacinės instancijos teismo padarytos išvados, kad atsakovė buvo įpareigota tęsti Pirkimo procedūras ir iš naujo įvertinti pasiūlymus, buvo padarytos, atsižvelgiant į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 turinį ir išvadas.
25. Kitų atsiliepimų į kasacinį skundą įstatymų nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įsiteisėjusio teismo sprendimo, kuriuo panaikintas perkančiosios organizacijos sprendimas atmesti tiekėjo pasiūlymą, res judicata ir prejudicinės galios byloje, kurioje ginčijamas perkančiosios organizacijos sprendimas nutraukti to paties viešojo pirkimo procedūras

26. Nagrinėjamoje byloje ginčas kilo dėl atsakovės (Perkančiosios organizacijos) 2022 m. gruodžio 5 d. priimto sprendimo nutraukti pradėtas Pirkimo procedūras teisėtumo.
27. Byloje nustatyta, kad atsakovė vykdė Pirkimą pagal Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje (toliau – CVP IS) paskelbtas sąlygas, ketindama įsigyti sąskaitybės informacinę sistemą, kuri būtų parengta tiekėjo jėgomis sutartyje nustatyta tvarka ir terminais bei pritaikyta Perkančiosios organizacijos poreikiams. Pirkimas buvo vykdomas konkurencinio dialogo būdu, vadovaujantis VPI 63, 67–70 straipsnių nuostatomis. Ieškovė, veikdama jungtinės veiklos sutarties pagrindu su trečiuoju asmeniu „SIAClarity Labs“, pateikė pasiūlymą Pirkime. 2021 m. spalio 5 d. Perkančioji organizacija, užbaigusi konkurencinį dialogą, tiekėjams išplatino galutines Pirkimo sąlygas, 2021 m. spalio 26 d. ieškovė pateikė galutinį pasiūlymą Pirkime. 2021 m. lapkričio 15 d. atsakovė CVP IS priemonėmis paprašė ieškovės paaiškinti Pirkime pateiktą galutinį pasiūlymą. 2021 m. lapkričio 18 d. ieškovė CVP IS priemonėmis pateikė atsakovei galutinio pasiūlymo paaiškinimą. 2021 m. lapkričio 25 d. atsakovė atmetė ieškovės galutinį pasiūlymą, patvirtino pasiūlymų eilę ir nustatė Pirkimo laimėtoją – UAB „CGI Lithuania“. Sprendimas atmesti ieškovės pasiūlymą buvo grindžiamas šiais argumentais: 1) pateikta informacija dėl pasiūlymo paaiškinimo (patikslinimo) neįrodė siūlomo produkto atitikties reikalavimui, nustatytam Sutarties vykdymo plano 3.2.3 punkte; 2) pasiūlyme nurodytų serverių – tipas „A“ ir tipas „B“ – procesorių parametrai neatitiko Techninės specifikacijos priede Nr. 3 „GPC Techninės Infrastruktūros Standartai“ nurodytų procesorių branduolių skaičiaus ir reikalaujamo „Base Frequency“ dažnio.
28. Ieškovė pateikė atsakovei pretenziją dėl sprendimo atmesti jos pasiūlymą, prašė panaikinti šį sprendimą, grįžti į pasiūlymų vertinimo etapą ir sudaryti naują pasiūlymų eilę. Atsakovei netenkinus minėtos pretenzijos, ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu.
29. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, be kita ko, panaikino atsakovės 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo ir įpareigojo atsakovę toliau tęsti Pirkimo procedūras bei iš naujo įvertinti pasiūlymus. Kasacinis teismas konstatavo, kad Perkančioji organizacija, siekdama Pirkimu įsigyti informacinės sistemos sukūrimo paslaugas, kurias, *inter alia* (be kita ko), sudaro šios sistemos analizės, aprašymų ir kitos dokumentacijos parengimas, tam tikra dalimi įpareigoja tiekėjus šiuos veiksmus atlikti jau ikisutartinių santykių stadijoje, kita vertus, nors šių veiksmų trūkumai lemia pasiūlymo atmetimą, tačiau tinkamas Sutarties vykdymo plano parengimas *per se* (savaine) nereikš, kad jo bus laikomasi visa apimtimi vykdant sutartį, nors Perkančioji organizacija techninės įrangos įsigijimo kainas vertino lygindama pasiūlymus, tačiau šios įrangos ginčo Pirkimu nesiekė įsigyti, pati deklaravo, kad serveriai ir kita įranga bus įsigijami atskiru pirkimu po šešių mėnesių nuo sistemos sukūrimo paslaugų sutarties sudarymo; reikalavimai dėl techninės infrastruktūros yra ne tik nesusiję su ginčo Pirkimo procedūromis (t. y. Perkančiosios organizacijos

veiksmas pasiūlymų vertinimo stadijoje), bet ir apskritai su sudarysima viešojo paslaugų pirkimo sutartimi, todėl tokie techninio pobūdžio duomenys nėra aktualūs sprendžiant dėl tiekėjų pasiūlymų atitikties Pirkimo sąlygoms. Minėta nutartimi kasacinis teismas pripažino, kad tiekėjų pasiūlymai negalėjo būti atmesti dėl siūlomų Sutarties vykdymo planų neatitiktį Techninės specifikacijos nuostatomis.

30. Ieškovė, nagrinėjamoje byloje ginčydama atsakovės Sprendimo nutraukti Pirkimo procedūras teisėtumą, procesiniuose dokumentuose nurodė, kad atsakovės Sprendimas pažeidžia prejudicinę galią turinčią Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, nes atsakovė šia nutartimi yra įpareigota tęsti Pirkimo procedūras ir iš naujo įvertinti tiekėjų pasiūlymus. Atsakovė pripažino, kad minėta kasacinio teismo nutartis turi prejudicinę galią nagrinėjamoje byloje, tačiau nesutiko su ieškovės nurodyta prejudicialumo apimtimi, taip pat nesutiko su ieškovės pozicija, kad minėta kasacinio teismo nutartis neįvykdyta, teigė, kad jos *res judicata* galia nepažeista. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime šiuo ginčo aspektu išsamiau nepasisakė, tik nurodė, kad 2022 m. lapkričio 16 d. kasacinio teismo nutartimi atsakovė yra įpareigota tęsti Pirkimo procedūras ir iš naujo įvertinti pasiūlymus ir tai reiškia, kad kasacinis teismas vertino, jog atsakovė gali tęsti Pirkimą.
31. Teisėjų kolegija pripažįsta teisiskai pagrįstais atsakovės kasacinio skundo argumentus, kad Sprendimas nutraukti Pirkimą ir šioje byloje priimtas pirmosios instancijos teismo sprendimas, kuriuo atmestas ieškovės ieškinys dėl Sprendimo panaikinimo, nepažeidžia įsiteisėjusio teismo sprendimo, priimto nurodytoje ankstesnėje byloje, *res judicata* ar prejudicinės galios.
32. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad išskiriamos trys įsiteisėjusio teismo sprendimo savybės: 1) teismo sprendimo privalomumas; 2) *res judicata* galia; 3) teismo sprendimo prejudicinė galia. CPK 18 straipsnyje yra įtvirtintas vienas bendrųjų civilinio proceso principų – įsiteisėjusio teismo sprendimo privalomumo principas. Įsiteisėjęs teismo sprendimas įgyja *res judicata* galią. Tai reiškia, jog šalių ginčas yra galutinai išspręstas, o teismo sprendimas šalims turi įstatymo galią. Procesinis teismo sprendimo *res judicata* padarinys reiškia, kad sprendimo nebegalima skųsti įprasta, t. y. apeliacine, tvarka (CPK 301 straipsnio 1 dalis). Materialieji sprendimo *res judicata* padariniai yra dvejopi: pirma, šalys nebegali pakartotinai reikšti tapataus ieškinio – tai neigiamas *res judicata* poveikis, įtvirtintas CPK 279 straipsnio 4 dalyje; antra, sprendimas gali būti reikalavimo pagrindas kitoje civilinėje byloje – tai pozityvusis *res judicata* poveikis, įtvirtintas CPK 182 straipsnio 2 punkte, kuriame nustatyta, kad šalis ar kitas dalyvavęs byloje asmuo kitose bylose gali remtis teismo sprendimu kaip savo reikalavimų ar atsikirtimų pagrindu ir tų faktų jam nereikės įrodinėti. Teismo sprendimo prejudicinė galia reiškia, kad įsiteisėjusio teismo sprendimu nustatytų faktų ir teisinių santykių šalys, kiti dalyvaujantys byloje asmenys ir jų teisių perėmėjai nebegali ginčyti kitose bylose (CPK 279 straipsnio 4 dalis) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-111-421/2023 28 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
33. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl CPK 182 straipsnio 2 punkto aiškinimo ir taikymo, yra suformulavęs tokias pagrindines taisykles: prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusio teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galią tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjami dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose. Tik nustčius visas nurodytas sąlygas, yra pagrindas kitoje civilinėje (administracinėje) byloje nustatytas aplinkybes pripažinti prejudiciniais faktais (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-421/2019 39 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
34. Taigi viena iš sąlygų, leidžiančių konstatuoti prejudicinių faktų buvimą, yra nustatymas, kad aplinkybė, dėl kurios faktinės prejudicijos daromos išvados, buvo įrodinėjimo dalykas ar jo dalis anksčiau išnagrinėtoje byloje. Taigi vien tai, kad išnagrinėtoje byloje apie aplinkybę, dėl kurios faktinės prejudicijos daromos išvados, pasisakyta, tačiau ta aplinkybė nebuvo tos bylos nagrinėjimo dalykas ar jo dalis, savaime nesudaro pagrindo teigti, kad pagal CPK 182 straipsnio 2 punktą atsiranda to fakto prejudicija. Svarstant, ar dėl konkretaus teismo sprendime paminėto fakto atsirado jo prejudicija, reikia įvertinti, koks tiksliai faktas ar aplinkybės buvo nustatomi teismo sprendimu, atsižvelgiant į nagrinėjamą ginčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-377-695/2017 31 punktą).
35. Kaip minėta, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 buvo sprendžiamas ginčas dėl atsakovės 2021 m. lapkričio 25 d. sprendimo, kuriuo atmestas ieškovės pateiktas Pirkimo pasiūlymas, teisėtumo. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui 2022 m. lapkričio 16 d. priimta galutinė ir neskundžiama nutartimi panaikinus minėtą atsakovės sprendimą, aplinkybės, kuriais remiantis konstatuota, kad ieškovės pasiūlymas atmestas neteisėtai, sudarė tos bylos nagrinėjimo dalyką, taigi šios aplinkybės yra prejudiciniai faktai, kurie nebegali būti ginčijami kitoje byloje (CPK 182 straipsnio 2 punktas). Tačiau aptariamoje byloje nebuvo sprendžiamas klausimas, ar, panaikinus atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo ir įpareigojus atsakovę iš naujo įvertinti tiekėjų pasiūlymus, egzistuoja VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos aplinkybės, lemiančios perkančiosios organizacijos teisę ar pareigą nutraukti Pirkimą. Kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties motyvuojamojoje dalyje šiuo klausimu nepasisakyta, o rezoliucinėje dalyje suformuluotas įpareigojimas atsakovei toliau tęsti Pirkimo procedūras bei iš naujo įvertinti pasiūlymus yra susijęs su toje byloje pareikšto reikalavimo – panaikinti atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo – išnagrinėjimo rezultatu, t. y., teismui pripažinus ginčijamą atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo atmetimo neteisėtu ir jį panaikinus, kyla atitinkami padariniai – turi būti atliekamas pakartotinis tiekėjų pasiūlymų vertinimas. Dėl to teisėjų kolegija pripažįsta nepagrįsta skundžiamame apeliacinės instancijos teismo sprendime padarytą išvadą, kad kasacinis teismas, priimdamas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartį, vertino, jog atsakovė gali tęsti Pirkimą.
36. Tiek ieškovė savo procesiniuose dokumentuose, tiek apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, be kita ko, nurodyta, jog ieškovė užpildė pasiūlymo formą, iskaitant pirmiau nurodytos lentelės 7 punktą, todėl Perkančioji organizacija galėjo tarpusavyje palyginti jos ir kitų tiekėjų pasiūlymus. Tačiau, atsižvelgiant į kasacinę byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 nagrinėtų klausimų apimtį, pritartina atsakovės argumentui, kad šis kasacinio teismo nutarties motyvuojamosios dalies teiginys negali būti vertinamas kaip savaime paneigiantis VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje įtvirtintų sąlygų egzistavimą ir atsakovės teisę (pareigą) nutraukti pirkimą. Minėtas teismo sprendimas neužkerta kelio atsakovei, atsižvelgiant į kasacinio teismo suformuluotus išaiškinimus dėl tam tikrų Pirkimo dokumentų (Techninės specifikacijos) sąlygų kvalifikavimo, spręsti dėl Pirkimo procedūrų nutraukimo pagrindų, nustatytų VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje, egzistavimo. Tokiu būdu įsiteisėjusio teismo sprendimo prejudicinė ir *res judicata* galia nėra paneigiama.

Dėl viešojo pirkimo procedūrų nutraukimo perkančiosios organizacijos iniciatyva

37. VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje (šiam ginčui aktuali įstatymo redakcija, galiojusi nuo 2017 m. liepos 1 d. iki 2023 m. sausio 1 d.) nustatyta, kad bet kuriuo metu iki pirkimo sutarties (preliminarijos sutarties) sudarymo ar projekto konkurso laimėtojo nustatymo perkančioji organizacija turi teisę savo iniciatyva nutraukti pradėtas pirkimo ar projekto konkurso procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, ir privalo tai padaryti, jeigu buvo pažeisti šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje nustatyti principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti. Taigi nurodyta teisės norma įtvirtina du pradėtų pirkimo procedūrų nutraukimo atvejus: 1) perkančiosios organizacijos teisę nutraukti pradėtas pirkimo procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti; 2) perkančiosios organizacijos pareigą nutraukti pradėtas pirkimo procedūras, jeigu buvo pažeisti VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje nustatyti principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti.
38. Atsakovė Sprendimą nutraukti Pirkimo procedūras grindė susidariusia situacija, kai, vykdant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m.

lapkričio 16 d. nutartini civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 suformuluotą įpareigojimą atlikti pakartotinį tiekėjų pasiūlymų vertinimą, dėl nustatytų Pirkimo dokumentų klaidų, kurių nėra galimybės ištaisyti šiame etape, neįmanoma užbaigti pasiūlymų vertinimo, nepažeidžiant VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje nustatytų lygiateisiškumo ir skaidrumo principų. Taigi atsakovė Sprendimą iš esmės priėmė remdamasi antruoju įstatyme nustatytu pagrindu, t. y. jai atsiradusia pareiga nutraukti pradėtas Pirkimo procedūras. Tačiau tarp šalių kilus ginčui dėl Sprendimo teisėtumo ir ieškovei įrodinėjant, kad Pirkimas nutrauktas nesant VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje nustatytų pagrindų, atsakovė byloje pateiktuose procesiniuose dokumentuose taip pat nurodė argumentus, jos įsitikinimu, pagrindžiančius jos teisę nutraukti pradėtas Pirkimo procedūras dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti.

39. Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos pareiga nutraukti pradėtas pirkimo procedūras, jeigu buvo pažeisti VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje nustatyti principai ir atitinkamos padėties negalima ištaisyti, kaip pirkimo procedūrų nutraukimo pagrindas, įstatymų leidėjo įtvirtinta tik nuo 2017 m. liepos 1 d. galiojančioje VPĮ redakcijoje. Įstatymų leidėjas prievolę perkančiajai organizacijai savo iniciatyva nutraukti pradėtas pirkimo procedūras nustatė atsižvelgdamas į tai, jog praktikoje gali susidaryti situacija, kai perkančioji organizacija pati nustato, kad konkretaus viešojo pirkimo, kurio nenagrinėja Viešųjų pirkimų taryba ar teismas, metu buvo pažeisti viešųjų pirkimų principai (pavyzdžiui, susiklostė interesų konflikto situacija) ir atitinkamos padėties neįmanoma ištaisyti (žr. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 pakeitimo įstatymo projekto aiškinamąjį raštą).
40. Teisėjų kolegija pažymi, kad, aiškinant ir taikant VPĮ 29 straipsnio 3 dalies nuostatas, aktualūs ir kasacinio teismo bendro pobūdžio išaiškinimai, pateikti aiškinant ir taikant VPĮ 7 straipsnio 5 dalį (įstatymo redakcija, galiojusi iki 2017 m. liepos 1 d.), kurioje buvo įtvirtinta perkančiosios organizacijos teisė nutraukti pirkimo procedūras, jeigu atsirado aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti. Kasacinio teismo praktikoje dėl perkančiosios organizacijos sprendimo nutraukti pirkimo procedūras teisėtumo išaiškinta, kad teismas, sprenddamas tokio pobūdžio ginčą, pirmiausia atsižvelgia į tokio sprendimo išimtį (lot. *ultima ratio*) pobūdį, objektyvias priežastis (o ne subjektyvų jų vertinimą) bei perkančiosios organizacijos galimybes ir pastangas išsaugoti atitinkamo viešojo pirkimo teisinius santykius. Šis vertinimas atliekamas visų bylai reikšmingų aplinkybių pagrindu tiekėjų pažeistų teisių gynbos veiksmingumo principo ir iš jo turinio išplaukiančių tiekėjų teisių bei peržiūros institucijų pareigų kontekste (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-32/2013; 2017 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-437-916/2017, 54 punktas). Tiekėjas, kuris siekia panaikinti perkančiosios organizacijos sprendimą nutraukti pradėtą viešąjį pirkimą, turi nuginčyti skundžiamo sprendimo nutraukti pirkimo procedūras pagrindus, t. y. įrodyti, kad perkančiosios organizacijos nustatytų kliūčių testui viešojo pirkimo procedūras nėra arba jos nėra tokio pobūdžio (nėra esminės), jog reikėtų nutraukti pirkimo procedūras (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-437-916/2017, 55 punktas).
41. VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti pagrindiniai viešųjų pirkimų principai lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad pareiga vadovautis viešųjų pirkimų principais yra viešųjų pirkimų direktyvų šerdis (ESTT 1993 m. birželio 22 d. sprendimas byloje *Storebaelt, C-243/89*).
42. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad viešųjų pirkimų principų pažeidimas yra prilyginamas imperatyviųjų nuostatų pažeidimui būtent dėl to, kad šie, kaip ir kitos VPĮ imperatyviosios nuostatos, susiję su viešojo intereso apsauga; viešųjų pirkimų principų pažeidimai yra objektyvaus ir absoliutaus pobūdžio; viešųjų pirkimų principų pažeidimo objektyvumas reiškiasi tuo, kad jo pripažinimui konstatuoti nesvarbios jokios kitos šaltinės aplinkybės, tokios kaip perkančiosios organizacijos atstovų nepatyrimas, jų kaltės laipsnis, žalos dydis ir pan.; viešųjų pirkimų principų pažeidimų absoliutumas reiškia, kad kiekvienas viešųjų pirkimų principų pažeidimas lemia perkančiosios organizacijos veiksmų neteisėtumą, t. y. kiekvienas viešųjų pirkimų principų pažeidimas laikytinas esminiu pažeidimu, ir toks pažeidimo nustatymas suponuoja teismų pareigą pripažinti tokius perkančiosios organizacijos veiksmus neteisėtais ir spręsti dėl padarinių (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-378/2020 88 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
43. Atsižvelgiant į viešųjų pirkimų principų imperatyvų pobūdį ir ginčui aktualios redakcijos VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reglamentavimą, darytina išvada, kad VPĮ 17 straipsnio 1 dalyje nustatytų principų pažeidimas suponuoja perkančiosios organizacijos pareigą nutraukti pradėtas pirkimo procedūras nepriklausomai nuo pažeidimo atsiradimo priežasties. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija pripažįsta teisiskai pagrįstą kasacinio skundo argumentą, kad ši perkančiosios organizacijos pareiga negali būti paneigiama motyvuojant tuo, jog susiklosčiusią situaciją nulėmė pačios perkančiosios organizacijos neteisėti veiksmai (pareigos nustatyti teisėtas pirkimo sąlygas netinkamas vykdomas).
44. VPĮ 29 straipsnio 3 dalyje nustatyta perkančiosios organizacijos pareiga nutraukti viešojo pirkimo procedūrą siejama su sąlyga, kad dėl padaryto pažeidimo atitinkamos padėties negalima ištaisyti. VPĮ nenumatyta, ką reiškia terminas „atitinkamos padėties negalima ištaisyti“, taip pat nenurodyta, kokia yra ta padėtis. Teisės doktrinoje nurodoma, kad padėtis arba situacija, kurios negalima ištaisyti, turėtų būti siejama su dviem pagrindiniais testais, kurie taikomi viešųjų pirkimų praktikoje. Pirmas, ar, jeigu tokia padėtis nebūtų buvusi, yra realių priedaidų teigti, kad viešajame pirkime galėjo būti didesnė ir intensyvesnė konkurencija, jame būtų dalyvavę daugiau tiekėjų. Antras, ar, jeigu tokia padėtis nebūtų buvusi, yra realių priedaidų teigti, kad viešajame pirkime dalyvavę tiekėjai (pirkimo dalyviai) būtų pateikę kitokių pasiūlymų, t. y. ar padarytas perkančiosios organizacijos pažeidimas galėjo arba realiai turėjo įtakos pirkimo dalyvių ekonominiams elgesiams. Paprastai, jeigu atsakymai į nurodytus klausimus yra teigiami, tai yra padėtis, kurios negalima ištaisyti kitaip, kaip tik nutraukiant pirkimą ir inicijuojant naują, pašalinus neigiamas priežastis ir jų padarinius (Biliūnaitė, Ž., ir kt. *Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo komentaras*. Vilnius (2020), p. 341).
45. Nagrinėjamu atveju Pirkimo galutinių specialiųjų pirkimo sąlygų (toliau – SPS) 4.4.5.3 punkte buvo nustatyta, kad tiekėjas kartu su pasiūlymu turi pateikti Sutarties vykdymo planą, parengtą pagal Techninėje specifikacijoje nurodytus reikalavimus. Techninės specifikacijos 6.2 punkte nustatyta, kad kiekviena Sutarties vykdymo plano dalis privalo būti aprašyta pagal 3 lentelėje nurodytus reikalavimus. Iš Techninėje specifikacijoje pateiktos 3 lentelės matyti, kad Sutarties vykdymo plane, be kita ko, reikalaujama išsamiai aprašyti loginę „Billing“ sprendinio architektūrą (Sutarties vykdymo plano 3 punktas); pateikti techninės architektūros aprašymą, be kita ko, jame nurodant reikalingus techninės architektūros komponentus (įrangą) (Sutarties vykdymo plano 4 punktas). Iš Pirkimo sąlygose pateiktos pasiūlymų formos 1 lentelės 7 punkto matyti, jog Sutarties vykdymo plane nurodytos techninės įrangos įsigijimo ir techninės infrastruktūros sąnaudos turėjo būti įtrauktos į tiekėjų pasiūlymus. Be to, minėtame Pirkimo dokumente nurodyta, kad kliento (t. y. Perkančiosios organizacijos) būsimų sąnaudų, susijusių su diegiamos Sistemos infrastruktūra, kaina (lentelės 7.1–7.4 punktai) nurodoma kaip bendros pasiūlymo kainos dalis, naudojama pasiūlymų palyginimui ir vertinimo tikslais, apskaičiuojant ekonominį naudingumą. Pažymėtina ir tai, kad reikalavimas nurodyti siūlomą techninę infrastruktūrą pagal Sutarties vykdymo plano 4 skyriaus reikalavimus turi tiesioginę įtaką bendrai pasiūlymo kainai, kuri naudojama skaičiuojant pasiūlymo ekonominio naudingumo balus (kainos kriterijus A) pagal Pirkimo ekonominio naudingumo vertinimo metodiką (SPS priedas Nr. 7).
46. Byloje nustatyta, kad ekonominio naudingumo vertinimo balo pasiūlymo vertinimo dalis „Kliento būsimi kaštai, susiję su diegiamos Sistemos infrastruktūra“ skirtingų tiekėjų pateiktųjų galutinių pasiūlymų Pirkime ir sutikusių pratęsti savo pasiūlymų galiojimą terminą, pasiūlymuose sudarė nuo 138 tūkst. Eur be PVM iki 1,5 mln. Eur be PVM, o tai sudarė iki 39 procentų jų nurodytos pasiūlymų kainos. Šios aplinkybės, teisėjų kolegijos vertinimu, suponuoja išvadą, kad Techninėje specifikacijoje nurodyti Sutarties vykdymo plano reikalavimai ir su jų įgyvendinimu susijusios sąnaudos turėjo įtakos tiek potencialių tiekėjų apsisprendimui dalyvauti Pirkime, tiek jame dalyvavusių tiekėjų pateiktų pasiūlymų kainai.
47. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2022 m. lapkričio 16 d. nutartini civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, sistemškai įvertinęs Pirkimo dokumentų nuostatas, konstatavo, kad Sutarties vykdymo planas kvalifikuotinas ne kaip Techninė specifikacija, o kaip sutarties vykdymo

sąlygos. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas pripažino, kad tiekėjų pasiūlymai negalėjo būti atmesti dėl siūlomų Sutarties vykdymo planų neatitikčių Techninės specifikacijos nuostatomis.

48. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad kai viešojo pirkimo nuostatos pakeitimu atitinkamų reikalavimų atsisakoma apskritai ar atitiktis jiems palengvinama, *de jure* laikytina, kad toks viešojo pirkimo sąlygos pakeitimas gali pritraukti naujų dalyvių, kurių dalyvavimas dėl pradinės konkurso nuostatos redakcijos buvo apribotas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-258-378/2017). Nors ieškovė pagrįstai nurodo, kad nagrinėjamu atveju Pirkimo sąlygos nebuvo keičiamos, o atitinkamos kasacinio teismo išvados padarytos aiškinant Pirkimo sąlygas, sutiktina su atsakovės argumentu, kad kasacinio teismo neaktualiomis pripažintomis Pirkimo sąlygomis kaip aktualiomis faktiškai vadovavosi tiek Perkančioji organizacija, vykdydama Pirkimo procedūras ir vertindama tiekėjų pasiūlymus, tiek tiekėjai, rengdami pasiūlymus ir skaičiuodami jų kainą. Kasaciniam teismui konstatavus, jog reikalavimai dėl techninės infrastruktūros yra ne tik nesusiję su ginčo Pirkimo procedūromis (t. y. Perkančiosios organizacijos veiksmais pasiūlymų vertinimo stadijoje), bet ir apskritai su sudarysima viešojo paslaugų pirkimo sutartimi, dėl to nėra aktualūs sprendžiant dėl tiekėjų pasiūlymų atitikties viešojo pirkimo sąlygoms, atitinkami reikalavimai, turėję reikšmingos įtakos tiekėjams (įskaitant ir potencialius tiekėjus) rengiant savo pasiūlymus, tapo nebevertintini, t. y. faktiškai šių reikalavimų buvo atsisakyta.
49. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime konstatavo, kad Pirkimo sąlygose nebuvo nurodyta, jog Sutarties vykdymo planas bus vertinamas kaip Techninės specifikacijos reikalavimas pasiūlymų vertinimo stadijoje ar jo pagrindu atmetami tiekėjų pasiūlymai. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad iš skundžiamo sprendimo turinio nėra aišku, kuo remdamasis apeliacinės instancijos teismas padarė nurodytą išvadą ir dėl kokios priežasties pripažino nepagrįstomis priešingas pirmosios instancijos teismo sprendimo išvadas. Iš šios nutarties 45 punkte aptartų Pirkimo sąlygų matyti, kad techninės infrastruktūros sąnaudos buvo svarbios tiek sudarant pasiūlymų eilę, tiek nustatant Pirkimo laimėtoją. Tai, kad Sutarties vykdymo planu vadovavosi tiek Perkančioji organizacija, vykdydama Pirkimo procedūras ir vertindama tiekėjų pasiūlymus, tiek tiekėjai, rengdami pasiūlymus ir skaičiuodami jų kainą, teisėjų kolegijos vertinimu, patvirtina ir tarp ieškovės bei atsakovės kilusio teismo ginčo, užbaigto Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, kuriame buvo sprendžiama dėl ieškovės pasiūlymo (ne)atitikties Perkančiosios organizacijos GPC Techninės infrastruktūros standartui, eiga. Tai, kad ieškovė argumenta, jog Techninėje specifikacijoje nurodytos sąlygos yra laikytinos sutarties vykdymo sąlygomis, o ne technine specifikacija, iškėlė tik bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, o ankstesnėse ginčo nagrinėjimo stadijose tokiu argumentu nesirėmė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022, 29 punktą), leidžia teigti, jog pati ieškovė, teikdama pasiūlymą, manė, jog pasiūlymo atitiktis Techninės infrastruktūros standartui bus vertinama pasiūlymų vertinimo stadijoje.
50. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad pagal kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 pateiktus išaiškinimus iš naujo vertinant tiekėjų pasiūlymus pagal ekonominio naudingumo vertinimo metodiką negali būti vertinama, ar tiekėjų nurodyta (ir atitinkamai įkainota) techninė infrastruktūra atitinka Techninę specifikaciją. Tokia situacija lemia, kad tie tiekėjai, kurių pasiūlymai suformuluoti nesilaikant Techninės specifikacijos reikalavimų (dėl to galimai sumažinant infrastruktūros kainą), atsiduria palankesnėje padėtyje nei tiekėjai, kurie tokių reikalavimų laikėsi ar priėmė sprendimą nedalyvauti pirkime dėl sąlygų, kasacinio teismo vėliau pripažintų neaktualiomis.
51. Kasacinio teismo ne kartą konstatuota, kad viešųjų pirkimų lygiateisiškumo principas perkančiosios organizacijos veiksmų vertinimui reikšmingas ne tik tiesioginio (*de jure*), bet ir netiesioginio (*de facto*) jo pasireiškimo prasme. Atsižvelgdamas į tai, teismas gali konstatuoti tiekėjų lygiateisiškumo principo pažeidimą ne tik tada, kai nustato skirtingą tapačių reiškinų vertinimą (arba vienodą skirtingų), bet ir tada, kai visiems tiekėjams vienodai taikomi perkančiosios organizacijos veiksmai ar sprendimai *de facto* lemia skirtingus padarinius (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 24 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-249/2011; 2019 m. spalio 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019 49 punktą). Nagrinėjamu atveju, po kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutarties priėmimo atsakovei tęsiant Pirkimo procedūras ir iš naujo vertinant pasiūlymus, tokie Perkančiosios organizacijos veiksmai lemtų skirtingus padarinius tiekėjams, kurie klaidingai suprato Pirkimo sąlygose nustatytą tam tikrų reikalavimų reikšmę. Tai, kaip minėta, reikštų lygiateisiškumo principo pažeidimą. Dėl nepakankamai aiškiai suformuluotų Pirkimo sąlygų (įtraukus į jas su Pirkimu nesusijusias nuostatas), tęsiant Pirkimą, kyla grėsmė pažeisti ir viešųjų pirkimų skaidrumo principą, be kita ko, reiškianti perkančiosios organizacijos pareigą užtikrinti konkurso sąlygų aiškumą ir suprantamą išdėstymą, jų paskelbimą ir taikymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-158/2012).
52. Ieškovė atsiliepime į kasacinį skundą nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog nėra teisinio ir faktinio pagrindo pripažinti atsakovės Sprendimą dėl Pirkimo nutraukimo teisėtu ir pagrįstu vadovaujantis VPI 29 straipsnio 3 dalimi dėl šio įstatymo 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų principų pažeidimo, nes tiekėjų pasiūlymai galėjo būti palyginami kainos prasme. Ieškovė remiasi argumentais, kad kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartyje nekonstatuotas Pirkimo sąlygų neteisėtumas; joje nurodyta, kad atsakovė galėjo įvertinti ir palyginti ieškovės ir kitų tiekėjų pasiūlymus. Teisėjų kolegija šiuos argumentus atmeta kaip nepagrįstus, nes, pirmiausia, Pirkimo sąlygų teisėtumo klausimas nebuvo ankstesnės bylos nagrinėjimo dalykas. Kasacinis teismas, nagrinėdamas bylas, susijusias su viešųjų pirkimų teisiniais santykiais, turi teisę *ex officio* (savo iniciatyva) išeiti už kasacinio skundo ribų ir pasisakyti dėl kitų bylai aktualių teisės taikymo ir aiškinimo klausimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-505/2009). Tačiau civilinėje byloje Nr. e3K-3-361-378/2022 tokia teise kasacinis teismas nepasinaudojo. Antra, sutiktina su atsakovės teiginiu, kad tai, jog Perkančioji organizacija galėjo tarpusavyje palyginti ieškovės ir kitų tiekėjų pasiūlymus, kasacinio teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartyje nurodyta kaip *obiter dictum* (pasakyta tarp kitko; argumentas, neturintis lemiamos reikšmės sprendimui), o ne *ratio decidendi* (sprendimo pagrindas), nes minėtoje byloje ginčo šalys nekėlė klausimo dėl pasiūlymų palyginamumo, nevertinant visų kainos sudėtinųjų dalių.
53. Byloje nesant ginčo dėl to, kad esame Pirkimo procedūrų etape nei Perkančioji organizacija gali patikslinti Pirkimo sąlygas, nei tiekėjai gali patikslinti galutinius pasiūlymus, teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstu atsakovės argumentą, kad atitinkamos padėties nėra galimybės ištaisyti nenutraukus Pirkimo procedūrą. Byloje nustatytos aplinkybės leidžia teigti, kad neįtraukus į Pirkimo sąlygas nuostatų, kasacinio teismo pripažintų neaktualiomis ir nevertintinomis, yra realių priedaidų, jog Pirkime galėjo būti didesnė ir intensyvesnė konkurencija, jame būtų dalyvavę daugiau tiekėjų; taip pat yra pagrindas daryti prielaidą, kad tokiu atveju viešajame pirkime dalyvavę tiekėjai (pirkimo dalyviai) būtų pateikę kitokius pasiūlymus. Taigi, atsižvelgdama į šios nutarties 44 punkte nurodytus išaiškinimus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju egzistuoja ir antroji VPI 29 straipsnio 3 dalyje nustatyta sąlyga – dėl padaryto pažeidimo susidariusios atitinkamos padėties ištaisyto negalimumas.
54. Teisėjų kolegija, remdamasi nurodytais argumentais, konstatuoja, kad atsakovei pagal VPI 29 straipsnio 3 dalį atsirado pareiga nutraukti pradėtą Pirkimo procedūrą dėl susidariusios neištaisyomos padėties, kai tęsiant pradėtą Pirkimo procedūrą būtų pažeisti VPI 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti principai, nebūtų užtikrinama sąžininga Pirkimo dalyvių konkurencija. Taigi šiuo pagrindu atsakovė pagrįstai nusprendė nutraukti Pirkimo procedūrą.
55. Konstatavusi, kad ginčijamas Sprendimas yra teisėtas dėl atsakovei pagal VPI 29 straipsnio 3 dalį atsiradusios pareigos nutraukti pradėtą Pirkimo procedūrą, teisėjų kolegija nepasisako dėl šalių argumentų, susijusių su Perkančiosios organizacijos teise nutraukti Pirkimą dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, nes tai neturi teisinės reikšmės šios bylos išnagrinėjimo rezultatui.

56. Teisėjų kolegija, apibendrindama išdėstytus argumentus, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė VPI 29 straipsnio 3 dalies normas, reglamentuojančias perkančiosios organizacijos pareigą nutraukti pradėtas viešojo pirkimo procedūras, todėl nepagrįstai nusprendė patenkinti ieškinį. Nustatyti pažeidimai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamą apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo ieškinys atmestas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 3 punktas).
57. CPK 93 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Šiame straipsnyje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį šalis įmoka paduodamos apeliacinius ir kasacinius skundus (CPK 93 straipsnio 3 dalis). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą (CPK 93 straipsnio 5 dalis).
58. Pagal CPK 98 straipsnio 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
59. Apeliaciniame skunde ieškovė kėlė procesinio pobūdžio klausimą dėl pirmosios instancijos teismo netinkamo bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, nepagrįstai iš ieškovės priteisiant atsakovei visą jos prašomą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Pagal bylos duomenis, atsakovė pirmosios instancijos teisme prašė priteisti iš ieškovės 14 489,51 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų advokato teisei pagalbai už atsiliepimą į ieškinį parengimą (8674,37 Eur) ir triplicio parengimą (5815,14 Eur), atlyginimą. Šias išlaidas grindė pateikta 2023 m. vasario 3 d. PVM sąskaita faktūra LPB Nr. 58572 ir jos apmokėjimą 2023 m. vasario 6 d. patvirtinančiu dokumentu. Pirmosios instancijos teismas, atmetęs ieškinį, priteisė iš ieškovės atsakovei 14 489,51 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, o apeliacinės instancijos teismas, patenkinęs ieškovės apeliacinį skundą ir priimdamas sprendimą ieškinį patenkinti, atsakovei jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nepriteisė ir nepasisakė dėl ieškovės argumentų, kuriais ginčijamas atsakovės prašomo priteisti išlaidų advokato teisei pagalbai atlyginimo dydis.
60. Vadovaujantis Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“ (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), (toliau – Rekomendacijos) 7, 8.2 ir 8.3 punktais, šiuo atveju maksimalus priteistinas užmokesčio už advokato teikiamą pagalbą rengiant atsiliepimą į ieškinį dydis 4497,50 Eur ($2,5 \times 1799$ Eur (2022 m. III ketv.)), triplicą – 2698,50 Eur ($1,5 \times 1799$ Eur (2022 m. III ketv.)).
61. Pagal kasacinio teismo praktiką Rekomendacijų nuostatose neribojama šalių teisė susitarti dėl advokato atlyginimo, bet šalis visada turi atsižvelgti į įstatymo nuostatą, jog teismas negalės bylą laimėjusiai šaliai priteisti daugiau, negu įtvirtinta nurodytose Rekomendacijose, išskyrus išimtinus atvejus, kai, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir vadovaujantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais, teisinė pagalba teikiama itin sudėtingoje byloje arba byla nagrinėjama ne vienerius metus ar kitais panašiais atvejais (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-330-248/2020 71 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
62. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjama byla, atsižvelgiant į ginčo pobūdį, joje kilusius teisės aiškinimo ir taikymo klausimus, nėra išskirtinai sudėtinga tarp tokios kategorijos bylų, jog šiuo konkrečiu atveju būtų pagrindas taikyti išimtį ir priteisti šaliai, kurios naudai priimamas teismo sprendimas, didesnę išlaidų už advokato suteiktas teises paslaugas atlyginimą, nei nurodyta Rekomendacijose. Dėl to patikslintina pirmosios instancijos teismo sprendimo rezoliucinė dalis, sumažinant iš ieškovės atsakovei priteistinių bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimą iki 7196 Eur (4497,50 Eur + 2698,50 Eur).
63. Panaikinus apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir palikus galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą, turi būti perskirstomos apeliacinės instancijos teisme turėtos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 5 dalis) ir paskirstomos bylinėjimosi išlaidos, patirtos kasaciniame teisme.
64. Pagal byloje pateiktus duomenis, atsakovė apeliacinės instancijos teisme patyrė 4833,95 Eur išlaidų advokato teisei pagalbai už atsiliepimą į apeliacinį skundą parengimą. Ši suma viršija Rekomendacijose nustatytą dydį. Vadovaujantis Rekomendacijų 7 ir 8.11 punktais, šiuo atveju maksimalus priteistinas užmokesčio už advokato teikiamą pagalbą rengiant atsiliepimą į apeliacinį skundą dydis – 2470,39 Eur ($1,3 \times 1900,30$ Eur (2022 m. IV ketv.)). Taigi atsakovei priteistina bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo suma sumažinama iki 2470,39 Eur.
65. Kasaciniame teisme atsakovė prašo priteisti iš ieškovės 4875,09 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų advokato teisei pagalbai už kasacinio skundo parengimą, atlyginimą, pateikė šias išlaidas patvirtinančius įrodymus. Šios išlaidos neviršija Rekomendacijų 8.13 punkte nustatyto dydžio, todėl atsakovei priteistina visa nurodyta suma. Taip pat atsakovė sumokėjo 3285 Eur žyminį mokestį už kasacinį skundą ir 55 Eur žyminį mokestį už prašymą taikyti laikinąją apsaugos priemonę.
66. Taigi atsakovei iš ieškovės priteistinas 2470,39 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, ir 8215,09 Eur (4875,09 Eur + 3285 Eur + 55 Eur) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas. Bendrai atsakovei iš ieškovės priteistinas 10 685,48 Eur (2470,39 Eur + 8215,09 Eur) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme ir kasaciniame teisme, atlyginimas (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis, 340 straipsnio 5 dalis).
67. Trečiasis asmuo UAB „CGI Lithuania“ pagal pateiktus duomenis prašo priteisti 6050 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų advokatės teisei pagalbai už prisidėjimo prie kasacinio skundo parengimą, atlyginimą. Šios išlaidos viršija Rekomendacijų 7, 8.16 punktuose nustatytą maksimalų priteistiną užmokesčio už advokato teikiamą pagalbą rengiant tokio pobūdžio procesinį dokumentą dydį – 783,80 Eur ($0,4 \times 1959,50$ Eur (2023 m. I ketv.)), todėl trečiajam asmeniui UAB „CGI Lithuania“ iš ieškovės priteistinas iki nurodytos sumos sumažintas bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.
68. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 3 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. gegužės 11 d. sprendimą ir 2023 m. gegužės 16 d. papildomą sprendimą panaikinti ir palikti galioti Šiaulių apygardos teismo 2023 m. vasario 28 d. sprendimą, patikslinant šio sprendimo rezoliucinę

dalį ir sumažinant iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „InnoForce“ (j. a. k. 302676496) atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Ignitis grupės paslaugų centras“ (j. a. k. 303200016) priteistą bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimą iki 7196 (septynių tūkstančių vieno šimto devyniasdešimt šešių) Eur.

Priteisti iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „InnoForce“ (j. a. k. 302676496) atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Ignitis grupės paslaugų centras“ (j. a. k. 303200016) 10 685,48 Eur (dešimties tūkstančių šešių šimtų aštuoniasdešimt penkių Eur 48 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose, atlyginimą.

Priteisti iš ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „InnoForce“ (j. a. k. 302676496) trečiajam asmeniui uždarajai akcinei bendrovei „CGI Lithuania“ (j. a. k. 210316340) 783,80 Eur (septynių šimtų aštuoniasdešimt trijų Eur 80 ct) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Artūras Driukas

Virgilijus Grabinskas